

Helse- og omsorgsdepartementet

Dato:
10.06.22Ref.:
lk/KMK**Hørings svar fra Nasjonalt senter for aldring og helse vedrørende NOU 2021:11
«Selvstyrt er velstyrt».**

Nasjonalt senter for aldring og helse takker for muligheten til å komme med hørings svar vedrørende NOU 2021:11 «Selvstyrt er velstyrt». Vi vil rose det regjeringsoppnevnte utvalget for en grundig og et godt gjennomarbeidet forslag til forbedringer av BPA-ordningen i høringsnotatet med tittel «Selvstyrt er velstyrt». Ordningens formål er helt klart i tråd med menneskerettighetene og CRPD, der den skal bidra til likestilling og mulighet for å leve selvvalgte og selvstendige liv.

Aldring og helse støtter høringsnotatet, med enkelte tilleggs kommentarer.

Aldring og helse støtter forslaget om å endre ordningens navn til Selvstyrt personlig assistanse.

Ordningen er nå, og er fortsatt tenkt å være, regulert under helse- og omsorgstjenestelovgivningen. Aldring og helse støtter dette. Fra et helse- og omsorgsperspektiv vil en slik lovregulering gi trygghet og ivareta den enkeltes rett på assistanse med riktig helsefaglig kompetanse i de tilfellene det er behov for det. Samtidig må ikke forankring i lovverket være en hvilepute for den enkelte kommune. Likestilling skal foregå på alle livets arenaer. Aldring og helse mener derfor at det bør komme tydelig fram at reguleringen ikke står i veien for assistanse på arenaer som ikke omhandler helse og omsorg.

I avsnittet 19.4. om «Ordningen skal omfatte både de som kan styre assistansen selv og de som kan styre assistansen med en medarbeidsleder» er muligheten for en medarbeidsleder videreført. Aldring og helse støtter muligheten til å ha en medarbeidsleder som kjenner deg og dine behov godt. Og som medarbeidsleder er det viktig med særlig god kjennskap til personens behov og personlige kommunikasjon blant annet i tilfeller der det er kognitive funksjonshemminger. Utvalget beskriver nødvendigheten av å ha sikkerhets- og kontrollmekanismer for oppfølging og kontroll, blant annet for å forhindre situasjoner der nærstående medarbeidsleders interesser går på tvers av personen som mottar assistansen. Aldring og helse mener at det er vel så viktig å sikre at en nærstående medarbeidsleder ikke påtar seg en for stor belastning i denne rollen, og at det da kan gå på bekostning av den familiære situasjonen. Oppfølging og kontroll kan og bør derfor også omhandle medarbeidslederens totalbelastning.

Flere eldre pårørende, særlig eldre foreldre som er medarbeidsledere, uttrykker bekymringer for hva som vil skje med den som mottar assistansen (ofte et voksent barn med utviklingshemning), når de pårørende dør og forsvinner ut av rollen som medarbeidsleder. Aldring og helse mener det bør være en oppfølging av medarbeidslederen og personen som mottar assistanse der det legges tydelige og gjennomførbare planer for hvordan personen som mottar assistansen skal følges opp når medarbeidsleder går bort. Blant annet en tydelighet på hvem som skal ta over ansvaret. Gjerne navngitt person eller rolle i kommunen fremfor kommunen som instans. Spørsmål om ordningen videreføres eller om ansvaret vil legges på de ordinære helse- og omsorgstjenestene, og om de er rustet for å påta seg ansvaret fra en dag til den neste hvis dødsfallet skjer brått, bør avklares. Dette vil være et bidrag inn i fremtidsplanlegging som kan styrke eventuell usikkerhet som medarbeidsleder og personen som mottar assistansen kan oppleve.

I avsnittet 21.4.3 om «Bør det videreføres en aldersgrense for rett til BPA?» beskrives det at utvalget mener dagens aldersgrense på 67 år er for lav fordi levealderen har over lengre tid økt jevnt, samtidig som vi er aktive deltakere i arbeids- og samfunnslivet lengre enn før. Det stilles derfor spørsmål i høringen ved om grensen bør trekkes nærmere en alder der en relativt større andel av befolkningen er mindre aktive. Aldring og helse støtter dette, og vil også legge til at det sterke politiske påtrykket om at flere eldre skal bo hjemme lengre (for eksempel <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-reform-for-eldre/id2905812/>) vil i et likestillingsperspektiv være utfordrende for mange eldre med funksjonsnedsettelse ervervet etter 67 års alder.

Med vennlig hilsen

Kari Midtbø Kristiansen
Daglig leder
Nasjonalt senter for aldring og helse

Lene Kristiansen
Fagkonsulent
Nasjonalt senter for aldring og helse

